

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Vojtěcha Šimíčka a soudců JUDr. Miluše Doškové a JUDr. Karla Šimky v právní věci žalobce: **V. K.,** zastoupeného advokátem Mgr. Alexandrem Vaškevičem, se sídlem Františkánská 7, Plzeň, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra,** se sídlem Nad Štolou 3, PP 21/OAM, Praha 7, o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 2. 4. 2004, sp. zn. 24 Az 1857/2003,

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá.**

II. Ministerstvu vnitra **se nepřiznává** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

Odůvodnění:

Žalobce (dále jen „stěžovatel“) včas podanou kasační stížností brojí proti shora označenému rozsudku Krajského soudu v Ostravě, kterým byla zamítnuta jeho žaloba proti rozhodnutí Ministerstva vnitra (dále jen „žalovaný“) ze dne 29. 7. 2003, č. j. OAM-3361/VL-10-08-2003, o zamítnutí jeho žádosti o azyl jako zjevně nedůvodné podle ustanovení § 16 odst. 1 písm. g) zákona č. 325/1999 Sb., o azylu.

Stěžovatel v kasační stížnosti uplatňuje důvody obsažené v ustanovení § 103 odst. 1 písm. a), b) a d) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“), čímž namítá nesprávné posouzení právní otázky, nedostatečnou oporu rozhodnutí ve spise a nepřezkoumatelnost spočívající v nesrozumitelnosti.

Stěžovatel tvrdí, že krajský soud stejně jako žalovaný nesprávně posoudil právní otázku, zda na něj lze vztáhnout § 16 odst. 1 písm. g) zákona o azylu. Stěžovatel se ve své

zemi původu dostal do potíží, když jej pronásledovali vymahači dluhů, kteří jej fyzicky napadli a zranili. Ochranu před vydíráním nenašel ani u státních orgánů, u nichž zjistil, že jsou také součástí zločineckých struktur. Stěžovatel se proto domnívá, že je pronásledován, neboť patří do sociální skupiny nečlenů zločineckých struktur.

Stěžovatel dále upozorňuje na čl. 65 metodologické Příručky procedur a kritérií pro přiznání postavení uprchlíka, podle které může pronásledování vycházet také od některých složek obyvatelstva, které nerespektují zákony své země, přičemž páchání takové zločinnosti je možno považovat za pronásledování, pokud je státní orgány tolerují.

Stěžovatel rovněž kritizuje fakt, že krajský soud nepřezkoumal jeho námitky proti správnímu řízení, zejména nedostatečnost odůvodnění protiřečící ustanovení § 47 odst. 3 zák. č. 71/1967 Sb., správního řádu. Žalovaný ani nerespektoval, že měl jako žadatel o azyl jen malé možnosti pro zajištění důkazů o perzekuci ve své zemi původu. Krajskému soudu pak stěžovatel vyčítá, že nevyslyšel jeho návrh na vyslechnutí svědka pana T. O., čímž byla zapříčiněna neodůvodněnost a nepřezkoumatelnost jeho rozsudku.

Konečně stěžovatel nesouhlasí s tím, jak se krajský soud vypořádal v jeho případě s existencí překážky vycestování, a uvádí, že by byl po návratu na Ukrajinu vystaven mučení a nelidskému a ponižujícímu zacházení, respektive administrativní šikaně ze strany milice, a proto se domnívá, že splňuje podmínky pro přiznání překážky vycestování podle ustanovení § 91 zákona o azylu.

Z těchto důvodů stěžovatel navrhuje zrušit napadený rozsudek krajského soudu a zároveň žádá, aby byl jeho kasační stížnosti přiznán odkladný účinek.

Žalovaný ve svém vyjádření pouze odkazuje na obsah správního spisu a dodává, že stěžovatelovo tvrzení, že bude po návratu na Ukrajinu administrativně šikanován, není důvodné, neboť žalovaný sám žádné informace o žadatelích o azyl do jejich zemí původu nesděluje. Dále žalovaný odkazuje i na judikaturu Nejvyššího správního soudu, v níž již byla konstatována nedůvodnost žádosti o azyl opřené pouze o vydírání žadatele soukromými osobami ve státě původu. Proto žalovaný navrhuje, aby byla stěžovatelova kasační stížnost zamítnuta jako nedůvodná.

V souzené věci Nejvyšší správní soud z předmětného správního spisu především zjistil, že řízení o udělení azylu bylo zahájeno dne 12. 7. 2003 na základě žádosti, v níž je uvedeno, že si stěžovatel pronajal na Ukrajině velké pole a koupil traktor. Za to, že vlastnil traktor, začal být vydírán neznámými muži, kteří po něm chtěli 50 000 dolarů. Po měsíci jej přišli vydírat další muži, proto se rozhodl, že odjede. Odcestoval do ČR, kde pobýval od května 2003, byl ovšem správně vyhoštěn, a proto požádal o azyl. Totéž vyplývá i z protokolu o pohovoru k důvodům návrhu na zahájení řízení o udělení azylu ze dne 25. 7. 2003. I z tohoto pohovoru vyplývá, že uprchl z Ukrajiny z obavy před vyděrači, kteří se domnívali, že když je soukromý zemědělec, má hodně peněz. Na policii se neobrátil, neboť propadl pocitu, že sama ukrajinská policie se takových vyděračů bojí, navíc jej vyděrači upozornili, aby se na policii nepokoušel obracet. V případě návratu se obával, že by byl opět ohrožován těmito bandity, proto raději zůstal v ČR, byť si byl vědom, že zde pobývá nelegálně.

Žalovaný předmětnou žádost o poskytnutí azylu zamítl výše označeným rozhodnutím ze dne 29. 7. 2003 jako zjevně nedůvodnou podle ustanovení § 16 odst. 1 písm. g) zákona

o azylu, neboť shledal, že stěžovatel neuváděl žádnou skutečnost svědčící o tom, že by mohl být pronásledován z důvodů uvedených v § 12 zákona o azylu. Žalovaný v tomto rozhodnutí uvedl, že stěžovatel se pobytem v ČR snažil vyhnout pronásledování ze strany ukrajinských vyděračů, žádostí o azyl se posléze pokusil legalizovat svůj pobyt v ČR. Žalovaný tak shledal v jednání stěžovatele, který vstoupil do azylového řízení až poté, co mu bylo uděleno správní vyhoštění, jistou účelovost a odkázal jej do rámce zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců. Dále žalovaný neshledal ani podmínky umožňující udělení azylu podle ustanovení § 13 a § 14 zákona o azylu a nebyla shledána ani přítomnost překážky vycestování.

Proti tomuto zamítavému rozhodnutí podal stěžovatel žalobu ke Krajskému soudu v Ostravě odůvodněnou obecnými výtkami proti nesplnění některých náležitostí azylového řízení podle zákona o azylu a zákona č. 71/1967 Sb., správního řádu, a námitkou, že dle svého názoru splňoval podmínky pro udělení azylu podle § 12 zákona o azylu. V replice k vyjádření žalovaného pak stěžovatel doplnil, že patří do sociální skupiny nečlenů zločineckých struktur, a že je proto pronásledován ve smyslu § 12 písm. b) zákona o azylu. Navíc byly v jeho případě naplněny podmínky pro udělení humanitárního azylu podle § 14 zákona o azylu.

Krajský soud v Ostravě tuto žalobu zamítl shora označeným rozsudkem, když rekapituloval průběh správního řízení a zejména důvody, pro něž stěžovatel žádal o azyl, a shledal, že ve správním řízení nedošlo k porušení těch ustanovení správního řádu, jež stěžovatel v obecné rovině namítal. Ze všech těchto důvodů krajský soud posuzovanou žalobu zamítl výše označeným rozsudkem napadeným touto kasační stížností.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek Krajského soudu v Ostravě v rozsahu kasační stížnosti a v rámci uplatněných důvodů (§ 109 odst. 2, 3 s. ř. s.) a dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

Nejvyšší správní soud nejprve vážil nezbytnost rozhodnutí o žádosti o odkladný účinek kasační stížnosti. Dospěl k závěru, že o ní není třeba rozhodovat tam, kde je žadatel chráněn před důsledky rozsudku krajského soudu režimem pobytu za účelem strpění podle § 78b odst. 1, 2 zákona o azylu (cizinec má nárok na udělení víza za účelem strpění pobytu mj., pokud žádost doloží dokladem o podání kasační stížnosti proti rozhodnutí soudu o žalobě proti rozhodnutí ministerstva ve věci azylu a návrhu na přiznání odkladného účinku - takové vízum opravňuje cizince k pobytu na území po dobu platnosti víza, která je 365 dnů; na žádost cizince odbor cizinecké a pohraniční policie platnost víza prodlouží, a to i opakovaně) - ze zákona platnost uvedeného víza zaniká právní mocí rozhodnutí o kasační stížnosti. Pozitivní rozhodnutí o žádosti o odkladný účinek by tedy nemělo z hlediska ochrany stěžovatele žádný význam, negativní by před rozhodnutím o kasační stížnosti bránilo řádnému soudnímu řízení. Při rozhodnutí o kasační stížnosti pak je rozhodnutí o odkladném účinku nadbytečné, neboť obecně může přiznání odkladného účinku kasační stížnosti přinést ochranu jen do doby rozhodnutí o této stížnosti.

Stěžovatel svou kasační stížnost opírá nejprve o tvrzení, že byl na Ukrajině pronásledován ve smyslu ustanovení § 12 zákona o azylu, a proto neměla být jeho žádost o azyl zamítnuta jako zjevně nedůvodná podle ustanovení § 16 odst. 1 písm. g) tohoto zákona. Toto tvrzení stěžovatel opírá o chybnou konstrukci, neslučující se s logikou zákona o azylu, že je údajně pronásledován, neboť patří do sociální skupiny nečlenů zločineckých struktur. Takovou skupinu obyvatel ovšem jistě nelze označit za „sociální skupinu“ ve smyslu § 12 zákona o azylu. Jak bylo uvedeno v rozsudku tohoto soudu ze dne 25. 11. 2003, sp. zn. 2 Azs 40/2003 (nepublikováno): *„Sociální skupina ve smyslu zákona o azylu*

je společenský útvar, jenž je určitelný natolik přesně, aby byl vůbec způsobilý k pronásledování. Příslušnost k sociální skupině je totiž nutno vnímat jako možnost, na jejímž základě může ČR poskytnout ochranu i z jiných důvodů motivujících k pronásledování, než z důvodu rasy, náboženství, národnosti či politického přesvědčení. Takovými důvody jsou typicky příslušnost k sexuálním menšinám, skupinám spojeným přesvědčením nenáboženské a nepolitické povahy a jiným skupinám, jevícím znak způsobilý k pronásledování, jenž nemusel být zákonodárci v době přijímání zákona o azylu vůbec znám." Skupinu „lidí nejsoucích členy zločineckých struktur" pak za takto určitelný útvar označit nelze.

Je proto nutno souhlasit s rozsudkem krajského soudu a zejména se žalovaným v tom, že stěžovatel neuváděl žádné skutečnosti, které by svědčily o přítomnosti důvodů pro poskytnutí azylu podle § 12 zákona o azylu. K takovým žádostem o azyl přitom Nejvyšší správní soud uvedl již ve svém rozsudku ze dne 18. 12. 2003, sp. zn. 5 Azs 27/2003 (nepublikováno): *„Neuvádí-li žadatel o azyl skutečnosti svědčící o tom, že by mohl být vystaven pronásledování z důvodů uvedených v § 12 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění zákona č. 2/2002 Sb., jde o žádost zjevně nedůvodnou, kterou lze zamítnout podle § 16 odst. 1 písm. g) zákona o azylu při dodržení lhůty uvedené v § 16 odst. 2 tohoto zákona."*

Argumentuje-li pak stěžovatel článkem 65 metodologické Příručky procedur a kritérií pro přiznání postavení uprchlíka, je třeba upozornit za prvé na to, že se nejedná o zákonný dokument, jímž jedině jsou soudy vázány, nýbrž o nezávazný dokument doporučující povahy. Argumentace touto příručkou navíc neodráží rozdíl mezi uprchlictvím jako objektivním stavem daným situací fyzické osoby a azylem jako institutem poskytovaným konkrétním státem na základě jeho úvahy vyjádřené jednak normativně ve vnitrostátních předpisech, v případě ČR tedy zejména v zákoně č. 325/1999 Sb., o azylu, a jednak v individuálním konkrétním rozhodnutí učiněném na základě těchto předpisů zmocněným orgánem, v případě ČR tedy žalovaným. Tyto dva pojmy spolu sice na úrovni faktické obvykle těsně souvisejí, respektive se týkají obdobných osob, jsou nicméně nadále nezávislé a správní rozhodování, jež bylo přezkoumáváno krajským soudem v rozsudku nyní posuzovaném, se týkalo výhradně institutu azylu a řízení podle zákona o azylu.

Namítá-li dále stěžovatel, že se krajský soud nedostatečně vypořádal s jeho námitkami proti správnímu řízení, nelze než uvést, že výtky omezené na uvedení části správního řádu a její citace jsou natolik obecné - vzbuzují až dojem formulářovitosti - že nelze ani shledat, v čem by měl být přezkum prováděný krajským soudem podrobnější.

Stěžovatel sice dvě z těchto jinak značně obecných námitek v kasační stížnosti konkretizoval, ani na jejich základě ovšem nelze shledat důvodnost kasační stížnosti. Není zjevné, v čem se měl žalovaný dopustit tvrzeného porušení § 47 odst. 3 správního řádu, když z jeho rozhodnutí je dostatečně jasné, které skutečnosti byly podkladem rozhodnutí, jakými úvahami byl žalovaný veden při hodnocení důkazů a na základě kterých právních předpisů rozhodoval. Stejně tak stěžovatel nijak neupřesnil, v čem by mohl jím prosazovaný svědek T. O. a jeho výpověď prolomit žalovaným aplikovanou a krajským i zdejším soudem schválenou právní konstrukci, podle níž není azylově relevantním pronásledováním, byl-li žadatel o azyl ve své zemi původu vydírán soukromými osobami a státní orgány mu v zemi původu neposkytly ochranu, neboť se na ně ani neobrátil. Tento přístup byl vyřčen Nejvyšším správním soudem i v rozsudku sp. zn. 4 Azs 7/2003 ze dne 27. 8. 2003 (nepublikováno), na nějž žalovaný odkazuje. V tomto rozsudku bylo uvedeno: *„Žádost o azyl, jejímiž jedinými důvody jsou toliko potíže se soukromými osobami (s tzv. mafií) v domovském státě je podle*

§ 12, § 13 odst. 1 a 2 a § 14 zákona o azylu zřejmě bezdůvodná a to tím spíše, pokud žadatel podal žádost o azyl až po delším pobytu v České republice a po policejní kontrole, což svědčí tomu, že důvodem žádosti nebyly problémy žalobce se státními orgány domovského státu, ale toliko snaha o legalizaci pobytu v České republice. Na žadatele se v tomto případě nevztahuje ani překážka vycestování ve smyslu § 91 zákona č. 325/1999 Sb., ve znění zákona č. 2/2002 Sb.“

Ohledně samotné překážky vycestování ostatně není zjevné, na základě čeho se stěžovatel domnívá, že by mu na Ukrajině hrozilo v případě návratu ponižující zacházení a administrativní šikana, když v průběhu celého správního řízení nic takového neuváděl. V případě, že je žádost o azyl zamítána jako zjevně nedůvodná, je navíc přezkoumání přítomnosti překážky vycestování namístě pouze tehdy, když žadatel o azyl uvádí důvody, jež by ke shledání této překážky mohly vést. Vzhledem k tomu, že stěžovatel v průběhu správního řízení a řízení před krajským soudem nic takového neuváděl, nelze vytýkat krajskému soudu, že tuto možnost blíže nepřezkoumal. Navíc ani u shledání překážky vycestování nedostačuje pouhé pronásledování soukromými subjekty a platí vše, co bylo k nezbytnosti pochybení na straně veřejné moci v zemi původu řečeno výše. Nelze tedy tvrdit, že by žalovaný pochybil, když překážku vycestování ve stěžovatelově případě neshledal. Stěžovatelova vyjádření k tomu vskutku neposkytla žádný podklad ani důvod.

Jak vyplývá ze všech zde uvedených závěrů, patří stěžovatel do mocné skupiny cizinců toužících pobývat v ČR z víceméně soukromých pohnutek, tedy osob spadajících do režimu zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců, ovšem nesplňujících relativně tvrdší podmínky tohoto zákona, a proto se uchylujících spíše pod imaginární ochranu zákona o azylu. Vzniká tak jakási disparita mezi těmito dvěma zákony v otázce přístupnosti pro jednotlivé cizince, z níž plyne nevhodná nerovnováha ve struktuře cizinců, kteří se do řízení podle těchto dvou zákonů zapojují, přičemž tato nerovnováha neúměrně zatěžuje právě řízení azylové. Vzhledem k nemalému počtu lidí pocházejících z Ukrajiny a jsoucích v podobné životní a následně i právní situaci jako stěžovatel, nezbývá než předpokládat, že právě aktuální vnitropolitické změny na Ukrajině způsobí vychýlení této nerovnováhy zpět k ekvilibriu, v němž se do režimů obou těchto zákonů budou dostávat ve větší míře ti, kteří do nich skutečně patří.

Lze proto uzavřít, že Nejvyšší správní soud v daném případě neshledal naplnění některého z namítaných důvodů kasační stížnosti ve smyslu ustanovení § 103 odst. 1 písm. a), b) a d) s. ř. s., neboť - jak vyplývá ze shora uvedeného - v souzené věci se krajský soud nedopustil nezákonnosti spočívající v nesprávném posouzení právní otázky v předcházejícím řízení, nebyla shledána nedostatečná opora rozhodnutí ve spise a konečně ani nepřezkoumatelnost rozhodnutí spočívající v nesrozumitelnosti.

Ze všech těchto důvodů Nejvyšší správní soud dospěl po přezkoumání kasační stížnosti k závěru, že kasační stížnost není důvodná, a proto ji zamítl (§ 110 odst. 1 s. ř. s.).

Stěžovatel, který neměl v tomto soudním řízení úspěch, nemá právo na náhradu nákladů řízení (§ 60 odst. 1 s. ř. s.) a Ministerstvu vnitra náklady řízení nevznikly. Proto soud rozhodl, že se Ministerstvu vnitra nepřiznává právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 4. května 2005

JUDr. Vojtěch Šimíček
předseda senátu